

veza sa nekim hrvatskim velikaškim porodicama. Opet su se oslonili i na jednu zapadnu silu (Ugarsku), koja je, i to baš u Vukovoj osobi, obnovila despotsku vlast (u južnoj Ugarskoj) nakon pada Smedereva. Veze su sa hrvatskim velikaškim porodicama bile vrlo uske. Tako je Jelena Jakšićeva, udovica zadnjega potomka despota Đurđa Brankovića, despota Jovana († 1502.), poslala za hrvatskoga velikaša Ivaniša Berislavića, koji je po smrti Jovanovoj postao srpski despot (1504.—1514.)⁴⁴ Mara, kći despota Jovana, udala se za Ferdinanda Frankapana, sina Bernardinova i Luize aragonske, dok je kći Ferdinandova Katarina poslala za slavnoga sigetskoga junaka Nikolu Zrinskoga.⁴⁵ Šta više i sama Vukova žena

⁴⁴ Jireček, II, 206.—207.

⁴⁵ N. dj., 206. i blj. 3., gdje se navodi i knjizevnost.

Barbara bila je kći Sigismunda Frankapana, a udala se po Vukovoj smrti za Frana Berislavića.⁴⁶ Zato je bilo vrlo lako, da darovštinom ili ostavštinom mač pređe od Brankovića u porodicu Zrinskih.

Iz svega, što je navedeno, daje se naposljetku izvesti ovaj zaključak:

1. Mač, koji je hrvatski ban Petar Zrinski darovao Perašanima, bio je nekad svojina srpskoga despota Vuka Brankovića.

2. To svjedoči a) Brankovićev grb na maču, b) ime prijašnjega vlasnika (Vukša Stepanovik) u natpisu na maču.

3. Despot Vuk Grgurević zvao se i Stapanović po stricu, neposrednom predšasniku u despotskoj časti.

Pavao Butorac.

⁴⁶ N. dj., 202., 203.

NAPULJSKA »ARCADIA REALE« i ADAM BARIČEVIĆ

Bivši profesor zagrebačke »arhigimnazije«, kasnije župnik, Adam Alojzije Baričević (1756.—1806.) bijaše vrlo dobro znana ličnost u latinističkim redovima Ugarske i Italije, najjačih kula latinizma, što je izumirao, potkraj XVIII. stoljeća. Iako nije mnogo štampao, po svojim je privatnim pismima bio poznat kao vrstan znalac Ciceronova govora i okretan stilist latinski. Zato i bijaše vrlo poštivan u redovima svojih dopisnika, naročito Talijana, koji su vazda nastojali da mu to štovanje iskažu i spoljašnjim dokazima. Na poziv Angela Fabronija, proveditora (staratelja) pizanskog sveučilišta, Baričević je napisao biografiju Girolama Ferrija, koja je štampana u jednoj talijanskoj reviji i pronijela svom piscu glas u naučne krugove. Federigo marchese Manfredini, tajnik cara Leopolda II. i ministar Ferdinanda, velikog vojvode toskanskoga, pokušao je Baričevića proturati za profesora latinskog jezika u budimskom sveučilištu, pa ako mu nastojanje nije uspjelo, zacijelo nije bila krivnja Manfredinijeva. Najzad ga, kako ističu Baričevićevi životopisci, dvije talijanske akademije, turinska i napuljska, izabraše svojim članom. Baričević sâm o tom odlikovanju svom nigdje ne govori, pa se zato i ne može utvrditi, da li je uistinu bio član turinske akademije, no da je bio član napuljske akademije »Arcadia Reale«, o tome nema sumnje, jer se sačuvala originalna diploma, kojom je hrvatskom latinistu podijeljeno to laskavo odlikovanje. Donosim ovdje tekst te povelje kao jedan blistavi

kamečak u šarenom mozaiku naše kulturne historije XVIII. stoljeća. Diploma glasi:

»A sua Signoria Illma e Molto Rnda il Sig. Paroco B. Adamo Luigi Barichievich, Accademico Sincero Laureato dell' Arcadia Reale.

Ci facciamo un pregio di rassegnare a Vostra Siga. Illma col presente Diploma, che i Signori Promotori, e gli Accademici Sinceri Laureati dell' Arcadia Reale, da cui rappresentasi l' antica celebre Società letteraria del magnanimo Re Alfonso I. di Aragona, di Anton Beccadelli da Bologna, detto comunemente il Panormita, e di Giovan Gioviano Pontano, han creduto un loro indispensabil dovere l' aggregarvi di unanime consenso, e con l' espressa mia determinazione, anche la degnissima, e rispettabile Persona di Vostra Siga. Illma, come un Soggetto di somma dottrina, e di ottimo nome, con darle in prima la facoltà di recitare in essa Reale Accademia qualunque sorta di scientifiche produzioni, ogni qual volta se ne terranno le private, o pubbliche Adunanze: con assegnarle dippiù il Nome Arcadico di Cleonimo Spartano, che dovrà Ella spiagar sempre, anche nel dar fuori qualche Opera in istampa; e con accordarle in fine l' onore dell' Alfonsiana Laurea, di cui liberamente potrà Ella medesima far' uso in tutt' i congressi Accademici, per così mantener salvo alla Nazione Siciliana, ed all' Italia, quel decorosissimo lustro, di cui già la ricolmarono un Giorgio Trapezunzio, un Lorenzo Valla, un Bartolommeo Fazio, un Gabriello Altilio, un' Al-

fonso Borgia poi Papa Callisto III., un Jacopo Sannazzaro, un Giuniano Maggio, un Francesco Elio Marchese, un' Aulo Pirro Cigala, un Girolamo Seripando, un Tristano Caracciolo, un' Alessandro degli Alessandri, un Scipion Capece, un Pietro Bembo, un Jacopo Sadoletto, un Egidio da Viterbo, e quanti altri e' si furono i Membri di una tal Regia Napoletana letteraria Società, dopo il risorgimento delle umane Arti, e delle Scienze, dalla funesta voragine di una perniciosissima, e lunga barbarie.

Napoli dal Parnaso dell' Arcadia Reale addi IV del Mese di Febbrajo l' Anno dell' Era Volgare MDCCXCIX, dalla fondazione di questa Reale Accademia il XXXXI.

Per Sua Maestà Ferdinando IV. Signor Nostro, Gran Protettore,

Zηλωτής Il Cavalier B. Vincenzo Ambrogio Galdi, Conte del Galdo e di Belfonte, Patrizio di Reggio e Avvocato fiscale per la Maestà Sua Ferdinando IV. S. N. in difesa delle Regie Cause di Terra Santa, e Principe perpetuo dell' Arcadia Reale.

Egone (?) Possidonio Pro-Secretario.

Sua Siga Illma il Sig. Paroco Barichievich, fragli Accademici Sinceri Laureati dell' Arcadia Reale (Cleonimo Spartano).

Registrata negli Atti originali della Sebezia Reale Arcadia, e nel dilei Libro di Oro.

Kako sam već istaknuo, Baričević nigdje ne pominje časti, koju mu je iskazala »Arcadia Reale« učinivši ga svojim članom, premda inače iz pisama njegovih doznajemo za sve važnije događaje u njegovu životu. Možda mu prirodna čednost nije dopuštala da se razmeće takovim odlikovanjem; no moglo bi biti i to, da on članstvo te »Arkadije« baš i nije držao osobitom čašću. Zacijelo je i napuljska »Arcadia Reale« — iako hoće da izvodi lozu od slavne »Società letteraria« kralja Alfonza Aragonškoga (1416.—1458.) — bila slika i prilika drugih »Arkadija«, koje su, osnovane prema uzoru rimske »Accademia degli Arcadi«, u ono doba cvjetale po talijanskim, pa i dalmatinskim, gradovima služeći više manje samo zabavi i taštini »minorum gentium«. Ni svojim »arkadijskim« imenom »Kleonima Spartana« Baričević se, koliko je poznato, nikad nije poslužio.

Vladoje Dukat.

NEKOLIKO KAJKAVSKIH NAPITNICA

Onako, košto je u starih pisaca opisano pravoslaveno nastrojenje, i na sjeveru i na jugu, u skladu se ukazuje i pojava zdravica, a s njima na uporedni ventil prebujaloga čuvstva od kulturnih napitaka izilaze i napitnice (počašnice) više manje uz intonaciju podese popijevke. Preoskudna je preostala građa za povijest naše kulture, a da bismo mogli rekonstruisati in continuo ono, što je ovdá onda zabilježeno kao toliko značajno, a tiče se evo baš uživanja opojnih pića u vezi s neke vrste kultom, kao što su uopće ta pića posljedicom same kulture u najširem njeznom značenju.

Mitski rogoví piva i hrgovi medovine za žrtve žrecova starim bolvanima (idolima) odjekuju u starim ruskim stihovima

*Aj, na gore mi pivo varili,
Lado, moe lado, pivo varili!*

I uopće, neki kontinuitet i u tom smislu mora biti između široke Rusije pa do na zapad i na jug protegnutih slovjskih područja. Svugdje se, naime, vide tragovi prastaroga zanosa za »vedrima zelenoga vina« i rozima slatke medovine u najrazličnijim varijantama različnih podneblja, uvijek u vezi s melodijoznom slovjskom pjesmom, u kojoj tako vidno mjesto zaprema i Kraljević

Marko s preočitim svojim interesom za rumeniku krčmarice Mare. Koliko i koliko jedinica iz njegova ciklusa započima sa stereotipnim »Vino pije Marko Kraljeviću«, počecima, koji su valjada već pobrojani i stručno klasificirani u kakvoj neštampanoj disertaciji!

Što se Hrvata tiče, kada afirmiraše svoju državu, učiniše to na teritoriju negdašnjeg rimskog državnog carstva, a malo je bilo tla, gdje nije bilo roda vitis viniferae, od Jadrana do baštinjenih plantaža imperatora Proba na ivici Panonije u potonjem Frankohorionu. Kao kasniji pobožnjaci pogotovo ne prezeše produkte grožđa u tekućini.

Sve do Križanićevih navoda i Patačićeve organizacije društva vinskih doktora (»Pinta«)¹ nema izričito važnijeg spomenika hrvatske vinopijske kulture. Dašto, da je već samo viteško doba moralo imati svoje gozbarstvo, i nuz stimulana vina valjada je bilo i nazdravica i napitnica. Pitanje je, međutim, hoće li se moći za domaću sredinu n. pr. viteza Hrvoja Vukčića i ostale »svake fale

¹ Isp. Dr. Josip Matasović, Iz galantnog stoljeća. Kulturnohistorijski fragmenti. Knjiga I. U Zagrebu 1921.